

Anna Frąckiewicz

(17 września 1962 – 3 grudnia 2016)

Anna Frąckiewicz urodziła się 17 września 1962 roku w Waszyngtonie, zmarła 3 grudnia 2016 w Warszawie. Tu uczyła się i studiowała – w Liceum im. Jana Zamojskiego i w Instytucie Historii Sztuki na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w roku 1992 obroniła pracę pod tytułem „Czesław Knothe. Twórczość w zakresie meblarstwa i wnętrz”.

Z Ośrodkiem Wzornictwa Nowoczesnego Muzeum Narodowego w Warszawie była związana od 1992 roku. Interesowała się szczególnie meblarstwem okresu międzywojennego, dorobkiem Spółdzielni Artystów „Ład” oraz sztuką użytkową lat czterdziestych i pięćdziesiątych XX wieku. Opracowywała i propagowała dzieła polskiego wzornictwa, niemal pioniersko, ponieważ przez część muzealników dzieła należące do tej dziedziny plastyki były niedoceniane. Jej praca w dużej mierze polegała na pozyskiwaniu obiektów do zbiorów, zdobywaniu informacji o okolicznościach ich powstania oraz o twórcach sztuki użytkowej, dekoracyjnej i designu.

Starła się upowszechniać zdobytą wiedzę, przekonana, że rodzime wzornictwo obfituje w dzieła wybitne, jest tematem godnym badania i podziwiania przez szeroką publiczność. W dużym stopniu dzięki jej staraniom zbiory Ośrodka zostały docenione przez prasę i zwiedzających: współdziałając z Instytutem Adama Mickiewicza, prezentowała je wielokrotnie zagranicznym dziennikarzom, krytykom i badaczom, przybliżając historię i specyficzne cechy polskiego wzornictwa.

Ważną i lubianą przez nią dziedziną było dokumentowanie polskiej sztuki użytkowej poza zbiorami Muzeum: kolekcji i archiwów prywatnych oraz wnętrz użyteczności publicznej, zwłaszcza tych zagrożonych zniszczeniem i nieobjętych opieką konserwatorską. Zajmowała się m.in. dokumentacją wnętrz i wyposażenia wybranych budynków administracji państwowej oraz Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Brała udział we wszystkich najważniejszych projektach Ośrodka Wzornictwa. Pierwszą wspólnie przez nas przygotowaną wystawą była monografia Wandy Zawidzkiej-Manteuffel (Królikarnia, 1994).

Wiele lat poświęciła Spółdzielni Artystów „Ład”. Szeroko zakrojone prace dokumentacyjne na jej temat zaowocowały wystawą w auli Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w 1997 roku, pokazaną rok później w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. Ania była jej kuratorem i redaktorem towarzyszącej jej publikacji. Zebrany materiał nie zmieścił się w pierwszym tomie. Prace nad

fot. | photo archiwum
domowe | family archive

drugim tomem, podjęte w ubiegłym roku, przerwała choroba i śmierć Ani. Współtwórcy kontynuują prace nad książką, a warszawska ASP planuje ją wydać.

Jej artykuł o „Ładzie” zapoczątkował opracowanie kolejnych, wcześniej nurtujących ją tematów, takich jak „Studium Wnętrz i Sprzętu” czy „Wzornictwo wnętrz publicznych i prywatnych w Polsce lat trzydziestych”. To ostatnie stało się kanwą scenariusza wystawy i publikacji o wzornictwie dwudziestolecia międzywojennego, przygotowanej dla Muzeum Okręgowego w Stalowej Woli w 2014 roku. Bliskie Ani były też tematy związane z architekturą Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Poświęciła im swój referat na konferencji w toruńskim Centrum Sztuki Współczesnej w 2015 roku.

Ważny był wkład Ani we wszystkie nasze wystawy, które okazały się zalążkiem stałej galerii polskiego wzornictwa. Na przykład pierwsza z nich *W stronę nowoczesności*, przygotowana w trakcie pakowania zbiorów w 2005 roku w związku z przeprowadzką magazynów kolekcji z Podchorążówki w Łazienkach do Otwocka miała być mocnym argumentem w staraniach o przestrzeń ekspozycyjną dla wzornictwa. Kolejnemu jej pokazowi w Cieszynie oraz następnej, innej już wystawie *Odłona I* w Muzeum Plakatu w Wilanowie (2007) towarzyszyło to samo przesłanie. Również wystawę *Chcemy być nowocześni...* (2011), która była Ani wielką radością, możemy potraktować jako wkład w stworzenie stałej galerii polskiego wzornictwa.

Badając historię naszej kolekcji, Ania zajmowała się np. postacią prof. Wandy Telakowskiej i jej działalnością tuż po wojnie, w ramach Biura Nadzoru Estetyki Produkcji. Współtworzyła wystawę z okazji 50-lecia Instytutu Wzornictwa Przemysłowego (2001), na którą składały się obiekty stworzone za kierownictwa Telakowskiej w tych placówkach.

Nie do pominięcia w tym wspomnieniu jest zamiłowanie Ani do wyrobów rzemiosła artystycznego, a szczególnie biżuterii. Przygotowywała wystawy związane z tym tematem, jak np. *Polska biżuteria artystyczna z lat 1945–1950* w Kazimierzu Dolnym, w 1999 roku (współkuratorka Agnieszka Kasprzak-Miler). Interesowała się nie tylko biżuterią srebrną, ale też tą z materiałów naturalnych – nieokorowanych drewnienek, nasion czy makaronu.

Wyjątkowym zainteresowaniem darzyła ceramikę. Pracowała nad katalogiem polskiej ceramiki lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych z kolekcji MNW oraz katalogiem i wystawą ćmielowskich figurek. Sukcesem okazała się wystawa podsumowująca twórczość Marka Cecuły, zorganizowana przez Muzeum Miasta Gdyni (lato 2016, współkuratorka Weronika Szerle). Ciężki stan zdrowia zakłócił Ani radość z ostatecznego kształtu tej pięknej wystawy.

Trzeba też w tym przeglądzie prac muzealnych Ani przywołać wystawy, które odbędą się w przyszłości, już bez niej – przygotowana przez nasz zespół, planowana na grudzień 2017 roku, stała Galeria Wzornictwa Polskiego, a w dalszej perspektywie wystawa *Figurki porcelanowe*.

Razem z Anią przez prawie ćwierć wieku tworzyłyśmy zgrany zespół trzech Ań. Jako rzetelna badaczka bywała wymagającym partnerem, ale też nie sposób było nie cenić jej zdania. Jako osoba otwarta, ciekawa świata i ludzi, sprawiedliwa i tolerancyjna nie oceniała, nie wartościowała, nie ulegała pochopnym sądom. Umiała słuchać i dzielić się spostrzeżeniami. Jako dociekliwa, pracowita historyczka sztuki szukała wiedzy z różnych obszarów humanistyki, nie tylko z dziedziny sztuki. Była perfekcyjna w działaniach i bardzo wymagająca, przede wszystkim wobec siebie. Perfekcjonizm cechował wiele jej zawodowych poczynąń i nieraz utrudniał ich wykonanie. To bezkompromisowe dążenie do doskonałości występowało obok innych cech jej osobowości – kruchej, wrażliwej i empatycznej.

Dla nas była przede wszystkim lojalną, pomocną i zaangażowaną we wspólne plany koleżanką. Potrafiła stanąć w obronie wspólnych racji, walczyć o docenienie unikalnej kolekcji polskiego wzornictwa w Muzeum Narodowym, o nowe miejsce dla niej. Satysfakcję

prawdziwego konesera rzemiosła sprawiało jej oprowadzanie gości po magazynach zbiorów w Otwocku.

Po jej odejściu będzie nam brakowało wielu współdzielonych z nią przedsięwzięć: planowania nowo powstającej i tak oczekiwanej Galerii Wzornictwa Polskiego w MNW; wypraw po warszawskich instytucjach śladami polskiego wzornictwa i odkrywania przestrzeni nowo projektowanych; wyjazdów i spotkań w Łodzi, Cieszynie, Krakowie i Gdyni w ramach konferencji i festiwali designu. Ślad muzealnych wizji Ani pozostanie w naszej galerii: w doborze prezentowanych tam obiektów, w notach do folderu, w wyborze zdjęć i fragmentów kronik filmowych, tworzących kontekst dla opowieści o historii polskiego wzornictwa.

Anna Demska, Anna Maga